

Оновлення порядку залучення експерта

Ірина Гловюк

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального процесу
Національного університету “Одеська юридична академія”,
м. Одеса, Україна
criminal_process@onua.edu.ua

Олександр Торбас

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету “Одеська юридична академія”,
м. Одеса, Україна
criminal_process@onua.edu.ua

УДК 343.13

НОВИЙ ПОРЯДОК ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПРОРАХУНКИ

Анотація. Зважаючи на процеси реформування та з метою якнайкращого їх забезпечення законодавець постійно змінює положення Кримінального процесуального кодексу України (КПК України). Не становлять винятку й положення кримінального процесуального законодавства, які врегульовують порядок залучення експерта у кримінальному провадженні.

Метою дослідження є аналіз новел кримінального процесуального законодавства в частині визначення залучення експерта для проведення експертизи задля встановлення позитивних і негативних наслідків таких змін.

Вказано на недоліки ідеї та нормативної регламентації цієї процедури. Зазначено, що для сторони обвинувачення такі зміни значно обмежують процесуальну самостійність слідчого, а також ускладнюють процедуру досудового розслідування, оскільки слідчий має звернутися з клопотанням до слідчого судді, попередньо погодивши його із прокурором, відтак процес залучення експерта стає більш тривалим. Сторона захисту сьогодні не має можливості самостійно залучити експерта для проведення будь-якого експертного дослідження, навіть за власні кошти, а звернення з клопотанням до слідчого судді не гарантує його задоволення.

Наголошено на незабезпеченні реалізації засади змагальності сторін і свободи у поданні ними до суду своїх доказів та в доведенні перед судом їх переконливості під час розгляду клопотання про залучення експерта слідчим суддею. Адже особі, яка подала клопотання, повідомляють про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли участь такої особи визнано слідчим суддею обов'язковою. Своєю чергою, про обов'язкове повідомлення іншої сторони у КПК України не йдеться. Слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-кого зі свідків або дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання, але заслуховування іншої сторони не передбачено. Протилежна сторона і не знатиме, що ініційовано та (або) проводять експертизу, навіть обов'язкову, оскільки у КПК України не передбачено обов'язку повідомляти сторону, вручати (направляти) їй копії клопотання з додатками.

Співавтори пропонують два режими залучення експерта у кримінальному провадженні: у випадках, коли залучення експерта є обов'язковим (ч. 2 ст. 242 КПК України) – експертизу проводить експерт за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду; у разі, коли залучення експерта не є обов'язковим, експерта залучають за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження.

Ключові слова: експертиза; залучення експерта; сторони; слідчий суддя; суд.

Відповідно до ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) 'завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження'¹ тощо. У зв'язку з процесами реформування, а також із метою кращого забезпечення вказаних завдань законодавець постійно змінює положення КПК України. Не стали винятком і положення кримінального процесуального законодавства, якими врегульовано порядок залучення експерта у кримінальному провадженні.

Окреслені питання, враховуючи нетривалий період дії цих положень КПК України, маловивчені, хоча їх дослідженню присвятили свої роботи М. Каліновська, О. Калужна, С. Крушинський, О. Старенький, І. Цюприк, І. Щербак та інші вчені.

Зокрема, О. Калужна за результатами опрацювання питань:

<...> а) навіщо законодавець передав залучення експерта на стадії досудового розслідування на рішення слідчого судді? б) якою буде дієвість й ефективність цієї новели? в) чи виконуватиме ця новела свою регулятивну мету – перевірку законності та обґрунтованості обмеження конституційних прав і

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 03.10.2018).

свобод осіб у кримінальному провадженні та недопущення їх порушень внаслідок проведення експертизи <...>²

робить висновок, що:

<...> передання вирішення питання про проведення судової експертизи з метою запобігання затягуванню строків досудового розслідування на судовий контроль є механізмом дублюючим, тавтологічним і <...> неефективним відносно цієї мети, а тому, очевидно, зайвим і обтяжливим процес³.

Своєю чергою, І. Цюприк вказує:

З метою забезпечення дотримання розумних строків досудового розслідування вбачається недоцільним отримання доручення слідчого судді на призначення експертизи для з'ясування питань, які обов'язково мають бути з'ясовані експертом, оскільки необхідність розгляду слідчими суддями клопотань слідчих (прокурорів) про призначення судово-медичних експертиз для встановлення причин смерті призведе до значного збільшення навантаження на слідчих суддів⁴.

Учений запропонував зміни та доповнення до КПК України щодо проведення експертизи у випадках, передбачених у ч. 2 ст. 242 КПК України, на підставі постанови слідчого чи прокурора⁵.

С. Крушинський і М. Каліновська зазначають, що 'таке регулювання має як позитивні, так і негативні наслідки для сторін кримінального провадження'⁶.

На думку О. Старенького:

<...> наведені пропозиції повністю нівелюють дію засади змагальності у кримінальному процесуальному доказуванні; суперечливою є пропозиція законодавця з приводу того, що слідчий суддя самостійно визначає експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи; законодавець так і не наділив нормативною можливістю потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, залучати експерта для проведення експертизи⁷.

І. Щербак зазначає про 'незрозумілість з практичної точки зору змін до КПК України, які передбачають проведення експертизи за дорученням

² О Калужна, 'Про доцільність залучення експерта слідчим суддею у кримінальному процесі (за законом № 2147-VIII від 03.10.2017)' <<http://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/pro-dotsilnist-zaluchennya-eksperta-slidchym-suddeyu-u-kryminalnomu-protsesi-za-zakonom-2147-viii-vi/>> дата звернення 4 Жовтень 2018.

³ Там само.

⁴ І Цюприк, 'Напрями удосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства України в контексті змін до КПК України' (2018) 1 Вісник прокуратури 29–33.

⁵ Там само.

⁶ С Крушинський та М Каліновська, 'Порядок залучення експерта в контексті реалізації засади змагальності в кримінальному провадженні' (2018) 1(59) Держава та регіони. Серія: Право 156.

⁷ О Старенький, 'Законодавчі нововведення щодо процесуального порядку провадження окремих слідчих (розшукових) дій як засобів отримання доказів у досудовому розслідуванні' (2017) 4 Вісник кримінального судочинства 86–89.

слідчого судді, суду⁸, та вказує на проблеми, які виникнуть під час реалізації таких повноважень слідчими суддями. Проте окремо та комплексно ці положення у спеціальній літературі проаналізовані недостатньо.

Відповідно, метою дослідження є аналіз новел кримінального процесуального законодавства в частині визначення залучення експерта для проведення експертизи задля встановлення позитивних і негативних наслідків таких змін.

Передусім варто з'ясувати, чи справді такі зміни краще забезпечують реалізацію прав і законних інтересів учасників кримінального провадження та загалом позитивно впливають на перебіг і результати кримінального провадження.

Наведемо стислу характеристику змін у КПК України в частині проведення експертиз. Так, у попередній редакції Кодексу в ст. 242 було зазначено, що експертиза проводиться експертом. Сьогодні відповідне положення уточнене, і тепер вказано, що 'експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами'⁹. Тобто законодавець чітко передбачив, що експертизи можуть проводити одразу кілька експертів або відповідна установа. Разом із тим були внесені зміни до ст. 7 Закону України "Про судову експертизу", в чинній редакції якої зазначено, що 'судово-експертну діяльність у кримінальному провадженні здійснюють державні спеціалізовані установи'¹⁰. Таким чином, у кримінальному провадженні повністю скасовано проведення експертиз приватними експертами. Отже, законодавець унеможливив здійснення певних експертиз, які не проводять у державних експертних установах, і учасники кримінального провадження вже не матимуть змоги звернутися до інших експертів, що можна розцінювати як суттєве обмеження їхніх прав.

Окрім того, відповідно до ч. 1 ст. 242 КПК України експертизи мають бути проведені лише 'за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження'¹¹. Те саме стосується і випадків обов'язкового проведення експертиз ('слідчий або прокурор зобов'язані звернутися з клопотанням до слідчого судді для проведення експертизи щодо <...>' – ч. 2 ст. 242 КПК України) і випадків залучення експерта стороною захисту ('експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням слідчого судді чи суду, наданим

⁸ І Щербак, 'Проблемні питання досудового провадження в контексті змін кримінального процесуального закону та судової реформи 2017 року' (2018) 1(II) Право і суспільство 267.

⁹ Кримінальний процесуальний кодекс України (н 1).

¹⁰ Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 03.10.2018).

¹¹ Кримінальний процесуальний кодекс України (н 1).

за клопотанням сторони кримінального провадження' – ч. 1 ст. 243 КПК України)¹². Відповідно, зазнала зміни і сама процедура залучення експерта.

Отже, щоб краще зрозуміти зміст наведених новацій, пропонуємо оцінити їх наслідки для сторони обвинувачення, захисту та слідчого судді (на прикладі досудового розслідування, під час якого і проводять більшість усіх експертиз у кримінальному провадженні).

Для сторони обвинувачення такі зміни значно обмежують процесуальну самостійність слідчого, а також ускладнюють процедуру досудового розслідування. Так, слідчий за наявності будь-якого сумніву стосовно тлумачення та використання спеціальних знань, якими він не володіє, міг звернутися до експерта з метою отримання відповідного висновку. Це спрощувало його роботу та загалом позитивно впливало на повноту й об'єктивність досудового розслідування. Однак тепер у кожному випадку слідчий повинен звернутися з клопотанням до слідчого судді (попередньо погодивши його з прокурором), а отже, процес залучення експерта стає більш тривалим. Ще більш сумнівною така процедура вбачається у разі обов'язкового проведення експертизи. Фактично слідчі судді не можуть відмовити у залученні експерта у випадках, передбачених у ч. 2 ст. 242 КПК України, адже в такому разі експертизу потрібно буде провести обов'язково. Вочевидь, за таких обставин слідчий суддя може лише задовольнити відповідне клопотання, що ставить під сумнів сутність (і навіть необхідність) судового контролю залучення експерта до проведення такої експертизи.

Саме необхідність звернення з клопотанням про залучення експерта до слідчого судді у випадках проведення обов'язкової експертизи викликала найбільш бурхливу реакцію громадськості. У ЗМІ поширено інформацію, що такі зміни можуть негативно вплинути на строки видавання тіл померлих осіб. Стало відомо, що видавання близько 20% трупів уже затримується на три та більше днів. Окрім того, слушною убачається думка Д. Монастирського, згідно з якою тепер слідчі 'не намагатимуться у будь-якому сумнівному випадку направити труп на експертизу, а будуть обходитись так званими довідками лікаря (начебто через ненасильницьку причину смерті)¹³. Відповідно, це може спростити приховування реальної причини смерті, що дасть змогу уникнути відповідальності за тяжкі й особливо тяжкі злочини.

Такі зміни не сприяли покращенню процесуального становища і сторони захисту. Як уже зазначалося, сторона захисту тепер не має можливо-

¹² Кримінальний процесуальний кодекс України (н 1).

¹³ Д Монастирський 'Хроніки дії правок Лозового в КПК: кейс по трупах. Перші підсумки' <https://censor.net.ua/blogs/3057899/hronki_d_pravok_lozovogo_v_kpk_keyis_po_trupah_persh_pdsumki> дата звернення 4 Жовтень 2018.

сті самостійно залучити експерта для проведення будь-якого експертного дослідження, навіть за власні кошти. Справді, у таких випадках підозрюваний або його захисник можуть звернутися з клопотанням до слідчого судді. Проте очевидним є те, що кількість задоволених клопотань буде мінімальною. Це пояснюється неможливістю залучення приватних експертів до проведення експертиз, а державні експерти не завжди можуть виконати те експертне дослідження, яке потрібно стороні захисту, і у строк, встановлений у КПК України для здійснення досудового розслідування. Крім того, доволі часто експертизи, проведені за дорученням сторони захисту на договірних засадах, були вузькоспеціалізованими, їх результати використовували для обґрунтування якоїсь конкретної позиції сторони захисту. Натепер буде ускладнено можливість довести слідчому судді необхідність та взагалі змогу проведення зазначеного дослідження, наслідком чого стануть відмови у задоволенні клопотань про проведення таких експертиз.

У цьому аспекті викликає сумнів нова редакція ч. 7 ст. 244 КПК України, у якій зазначено, що слідчі судді мають право 'не включити до ухвали запитання, поставлені особою, яка звернулася з відповідним клопотанням, якщо відповіді на них не стосуються кримінального провадження або не мають значення для судового розгляду, обґрунтувавши таке рішення в ухвалі'¹⁴. Постає одразу низка запитань: чи може слідчий суддя, отримавши лише клопотання сторони з додатками, повною мірою оцінити, чи будуть мати значення питання, визначені в клопотанні, для кримінального провадження? Крім того, чи є кожний слідчий суддя фахівцем із будь-яких експертиз і чи може він у всіх випадках оцінити значення відповідної експертизи для кримінального провадження, враховуючи, що належним чином оцінити у таких умовах ефективність та повноту досудового розслідування у слідчого судді правових можливостей немає? Вочевидь, для того і проводять експертизи, щоб отримати роз'яснення стосовно спеціальних знань, які надалі можуть бути використані у кримінальному провадженні. Як слушно зазначає О. Калужна:

<...> фактично слідчий суддя зможе перевірити і відсіяти тільки явно не належні до предмета доказування в кримінальному провадженні майбутні судові експертизи. <...> Оскільки ч. 2 ст. 244 взагалі не передбачає обов'язку та необхідності для сторони, що звертається з клопотанням до слідчого судді, не те що надавати, а бодай номінально наводити об'єкти, що надаватимуться для дослідження судовому експерту, то слідчий суддя не матиме й можливості їх оцінити з точки зору не витрачання часу на безрезультатну судову експертизу. Іншими словами, слідчий суддя не матиме ні реальної змоги, ні

¹⁴ Кримінальний процесуальний кодекс України (н 1).

процесуального повноваження перевірити правильність вилучення, упакування, зберігання речових доказів, порівняльних зразків – об'єктів експертного дослідження, а відтак не може спрогнозувати отримання категоричного чи ймовірного висновку експерта або висновку “про неможливість надання висновку” і, виходячи з цього, приймати рішення про доцільність проведення експертизи в цілому¹⁵.

Сумніви викликають і положення КПК України стосовно розгляду та вирішення клопотань щодо залучення експерта. Так, якщо у попередній редакції ст. 244 КПК України було передбачено обов'язок вказати у клопотанні експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій потрібно доручити проведення експертизи, то сьогодні такий елемент змісту клопотання не передбачено. Логічність зазначеного кроку пояснити складно, враховуючи обмеження, що судово-експертну діяльність у кримінальному провадженні здійснюють державні спеціалізовані установи, тим більше, що у судовому засіданні сторона все одно може висловити свою думку щодо необхідності доручити проведення експертизи конкретній експертній установі.

Такими змінами до КПК України не передбачено й реалізації засади змагальності сторін і свободи у поданні ними суду своїх доказів та в доведенні перед судом їх переконливості. Цей недолік був характерний і для попередньої редакції ст. 244 КПК України, про що один зі співавторів уже зауважував у своїх дослідженнях¹⁶. Однак законодавець його не усунув, залишивши чинним таке положення: ‘особа, яка подала клопотання, повідомляється про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли її участь визнана слідчим суддею обов'язковою’¹⁷. Про обов'язкове повідомлення іншої сторони не йдеться. Натомість слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду чи за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка або дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання; про заслуховування іншої сторони знову ж не йдеться. Таким чином, маємо ситуацію, коли протилежна сторона і не знатиме, що ініціюється та (або) проводиться експертиза, навіть обов'язкова, враховуючи, що обов'язок повідомлення сторони, вручення (направлення) копії клопотання з додатками також у КПК України не визначено. Це викликає сумнів насамперед у контексті залучення експерта у випадках, передбачених в ч. 2 ст. 242 КПК України. О. Калужна вказує:

¹⁵ О. Калужна, ‘Про доцільність залучення експерта слідчим суддею у кримінальному процесі (за законом № 2147-VIII від 03.10.2017)’ (н 2).

¹⁶ Див.: І. Гловюк, ‘Розгляд слідчим суддею клопотання про залучення експерта’ (2016) 2(02) Eurasian Academic Research Journal 26.

¹⁷ Кримінальний процесуальний кодекс України (н 1).

Альтернативним засобом збалансування недостатнього рівня компетентності слідчого судді щодо спеціальних знань профілю відповідної судової експертизи могла б бути активна участь у розгляді клопотання протилежної сторони процесу та потерпілого. <...> Однак, відповідно до ч. 3 ст. 244 КПК клопотання про залучення експерта розглядається з повідомленням сторони, яка подала клопотання, але не обов'язково за її участі, і без повідомлення та участі протилежної сторони процесу. Фактично законодавець заклав перевірконо-засвідчувальну модель судового контролю за зразком приводу (ст. ст. 141, 142 КПК), але за цієї моделі слідчому судді без власних глибоких знань з профілю судових експертиз буде тяжко перевірити підстави експертизи, доцільність й належність запитань до предмета доказування¹⁸.

Стосовно повноваження слідчого судді дослідити будь-які матеріали, які мають значення для вирішення клопотання, зазначимо, що за раніше чинної редакції ст. 244 КПК України на практиці зафіксовано випадки, коли слідчі судді витребували матеріали кримінальних проваджень¹⁹. Це не є порушенням вимог КПК України, адже слідчий суддя може дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання, у тому числі й усі зібрані на той час матеріали кримінального провадження²⁰.

Тож очевидно, що позитивного у новому порядку залучення експерта у кримінальному провадженні немає, а в ситуаціях, коли залучення експерта відповідно до ч. 2 ст. 242 КПК України є обов'язковим, допускається не виправдана заміна ефективної та оперативної реалізації повноважень сторін кримінального провадження судовим контролем. Як зазначалося, фактично слідчі судді не можуть відмовити у залученні експерта у випадках, передбачених у ч. 2 ст. 242 КПК України. А тому для недопущення не виправданого ускладнення процедури залучення експерта у такому разі, розвиваючи пропозицію І. Цюприка²¹, вважаємо за доцільне впровадити доктринальну модель зміни порядку залучення експерта у кримінальному провадженні, а саме:

1) у випадках, якщо залучення експерта є обов'язковим (ч. 2 ст. 242 КПК України), слід залишити порядок залучення експерта, коли експертизу проводить експерт за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду. Це дасть змогу уникнути не-

¹⁸ О Калужна, 'Про доцільність залучення експерта слідчим суддею у кримінальному процесі (за законом № 2147-VIII від 03.10.2017)' (н 2).

¹⁹ Див.: ухвала слідчого судді Великобагачанського районного суду Полтавської області від 25 грудня 2013 року у справі № 525/1666/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36344547>; ухвала слідчого судді Великобагачанського районного суду Полтавської області від 27 грудня 2013 року у справі № 525/1666/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36450205>; ухвала слідчого судді Балаклійського районного суду Харківської області від 26 вересня 2013 року у справі № 610/3510/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33716743> (дата звернення 03.10.18).

²⁰ Див.: І Гловюк, 'Розгляд слідчим суддею клопотання про залучення експерта' (н 16) 23–28.

²¹ Див.: І Цюприк, 'Напрями удосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства України в контексті змін до КПК України' (н 4).

виправданих витрат часу та ресурсів для звернення з клопотанням до слідчого судді (при тому, що відмовити у його задоволенні слідчий суддя змоги не має), а також можливих втрат і змін слідів кримінального правопорушення, біологічних зразків, дослідження яких проводитиметься. При цьому варто додатково передбачити положення про те, що слідчий суддя має повідомляти іншу сторону про клопотання, яке надійшло, їй повинно бути направлено його копію, і сторона має право взяти участь у його розгляді слідчим суддею;

2) у випадках, коли залучення експерта не є обов'язковим, можливо залишити порядок залучення експерта, передбачений у редакції положень КПК України від 3 жовтня 2017 року, проте з уточненнями щодо забезпечення засади змагальності сторін і свободи у поданні ними суду своїх доказів та в доведенні перед судом їх переконливості, зокрема й щодо: а) можливості зазначення у клопотанні експертної установи, якій необхідно доручити проведення експертизи; б) повідомлення слідчим суддею іншої сторони про клопотання, яке надійшло, направлення його копії і права сторони взяти участь у розгляді клопотання слідчим суддею.

Гарантії щодо повідомлення іншої сторони важливі також тому, що, як слушно зазначає О. Калужна:

Хоч законодавець унеможливив з'єднаний змагальний розгляд клопотання про залучення експерта за участю обох сторін, однак протилежна сторона відповідно до ч. 1 ст. 244 КПК України має право звертатися з клопотанням про залучення навіть тієї ж однойменної (альтернативної) експертизи за тим самим або подібним предметом (переліком запитань) і щодо тих самих об'єктів. Отже, слідчий суддя не вправі буде відмовити протилежній стороні процесу в проведенні експертизи на тій підставі, що таку ж експертизу уже залучила інша сторона. Зрештою у більшості випадків йому про це може бути й невідомо (якщо ІТС обиратиме для розгляду клопотань різних слідчих суддів)²².

Таким чином, прийняті зміни до КПК України в частині проведення експертиз зумовили погіршення процесуального становища і сторони захисту, і сторони обвинувачення. Крім того, спричинили значне ускладнення роботи слідчих суддів, що негативно вплине на якість судового контролю під час досудового розслідування та на дотримання строків досудового розслідування. Саме тому хотілося б сподіватися, що надалі до КПК України будуть внесені належні зміни, й порядок залучення експерта у кримінальному провадженні більшою мірою відповідатиме публічним і приватним інтересам. Пропонуємо два режими залучення експерта у кримінальному провадженні: 1) у випадках, коли залучення експерта

²² О. Калужна, 'Про доцільність залучення експерта слідчим суддею у кримінальному процесі (за законом № 2147-VIII від 03.10.2017)' (н 3).

є обов'язковим (ч. 2 ст. 242 КПК України) – експертизу проводить експерт за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду; 2) у випадках, коли залучення експерта не є обов'язковим, його залучають за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedure Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 13 kvitnia 2012 roku № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (accessed: 03.10.2018) (*in Ukrainian*).
2. Pro sudovu ekspertyzu [On Forensic Examination]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 25 liutoho 1994 roku № 4038-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (accessed: 03.10.2018) (*in Ukrainian*).

Cases

3. Ukhvala slidchoho suddi Balakliiskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti [Decision of the Investigative Judge of Balakhivsk District Court of Kharkiv Region] vid 26 veresnia 2013 roku u spravi № 610/3510/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/33716743> (accessed: 03.10.2018) (*in Ukrainian*).
4. Ukhvala slidchoho suddi Velykobahachanskoho raionnoho sudu Poltavskoi oblasti [Decision of the Investigative Judge of Velykobachansk District Court of Poltava Region] vid 25 hrudnia 2013 roku u spravi № 525/1666/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36344547> (accessed: 03.10.2018) (*in Ukrainian*).
5. Ukhvala slidchoho suddi Velykobahachanskoho raionnoho sudu Poltavskoi oblasti [Decision of the Investigative Judge of Velykobachansk District Court of Poltava Region] vid 27 hrudnia 2013 roku u spravi № 525/1666/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36450205> (accessed: 03.10.2018) (*in Ukrainian*).

Bibliography

Journal articles

6. Hloviuk I, 'Rozhliad slidchym suddeiu klopotannia pro zaluchennia eksperta' ['Consideration of Motion on Involvement of an Expert by Investigative Judge'] (2016) 2(02) Eurasian Academic Research Journal 23–28 (*in Ukrainian*).
7. Krushynskiy S, Kalinovska M, 'Poriadok zaluchennia eksperta v konteksti realizatsii zasady zmahalnosti v kryminalnomu provadzhenni' ['Procedure for Involving an Expert under Implementation of Adversarial Principle in Criminal Proceedings'] (2018) 1(59) Derzhava ta rehiony. Serii: Pravo 156 (*in Ukrainian*).
8. Shcherbak I, 'Problemni pytannia dosudovoho provadzhennia v konteksti zmin kryminalnoho protsesualnoho zakonu ta sudovoi reformy 2017 roku' ['Topical Issues of Pre-Trial Proceedings under Criminal Procedure Law Amendments and 2017 Judiciary Reform'] (2018) 1(II) Pravo i suspilstvo 267 (*in Ukrainian*).

9. Starenkyi O, 'Zakonodavchi novovvedennia shchodo protsesualnoho poriadku provadzhennia okremykh slidchykh (rozshukovykh) dii yak zasobiv otrymannia dokaziv u dosudovomu rozsliduvanni' ['Legislative Innovations Regarding the Procedure to Conduct Individual Investigative (Search) Actions as Means of Obtaining Evidence in a Pre-Trial Investigation'] (2017) 4 *Visnyk kryminalnoho sudochynstva* 86–89 (*in Ukrainian*).
10. Tsiupryk I, 'Napriamy udoskonalennia okremykh polozhen kryminalnoho protsesualnoho zakonodavstva Ukrainy v konteksti zmin do KPK Ukrainy' ['Directions of Improvement of Certain Provisions of the Criminal Procedure Legislation of Ukraine in the Context of Changes to the CPC of Ukraine'] (2018) 1 *Visnyk prokuratury* 29–33 (*in Ukrainian*).

Websites

11. Kaliuzhna O, 'Pro dotsilnist zaluchennia eksperta slidchym suddeiu u kryminalnomu protsesi (za zakonom № 2147-VIII vid 03.10.2017)' ['Feasibility to Involve an Expert by Investigative Judge in Criminal Proceedings (according to the law N 2147-VIII of 03.10.2017)'] <<http://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/prodotsilnist-zaluchennya-eksperta-slidchym-suddeyu-u-kryminalnomu-protsesi-za-zakonom-2147-viii-vi/>> accessed 4 October 2018 (*in Ukrainian*).
12. Monastyrskyi D, 'Khroniky dii pravok Lozovoho v KPK: keis po trupakh. Pershi pidsumky' ['Chronicles of Lozovyi Amendments in the CCP: Case on Corpses. First Results'] <https://censor.net.ua/blogs/3057899/hronki_d_pravok_lozovogo_v_kpk_keyis_po_trupah_persh_pdsumki> accessed 4 October 2018 (*in Ukrainian*).

Iryna Hloviuk

Doctor of Law, docent,
head, criminal procedure department,
National University "Odessa Law Academy",
Odessa, Ukraine

Oleksander Torbas

PhD in Law,
associate professor, criminal procedure department,
National University "Odessa Law Academy",
Odessa, Ukraine

A NEW PROCEDURE FOR INVESTIGATING EXPERT
BY CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE:
ACHIEVEMENTS AND LOSSES

Abstract. Taking into account the constant processes of reformation and in order to provide them with the best possible support, the legislator constantly changes the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine (CPC of Ukraine). The provisions of criminal procedure law which regulate the procedure for involving an expert in a criminal proceeding are not exception.

Purpose of the study is to analyze the latest developments in the criminal procedural legislation in terms of determining the involvement of an expert in conducting an examination in order to determine the positive and negative effects of such changes.

It is emphasized the shortcomings of the idea and regulations of this procedure. It is noted that for the prosecution, such changes considerably limit the procedure independence of the investigator and complicate the procedure of pre-trial investigation as the investigator should apply to the investigative judge, having previously agreed with the prosecutor, thus, the process of involving the expert becomes longer. The defense party today has no possibility to involve the expert independently to carry out any expert examination, even at his/her own expense, and the petition for an investigative judge does not guarantee its satisfaction.

It is emphasized on the unsecured implementation of the adversarial principle and freedom in submitting to court their evidence and in bringing to the court their convictions during the consideration of the petition for the involvement of an expert by investigative judge. After all, the person which filed the application, is notified on the place and time of its consideration, but his/her non-arrival does not prevent the consideration of the application, except when the participation of such person is recognized as compulsory. In its turn, the compulsory notification of the other party under the CPC of Ukraine is not spoken. An investigative judge has the right, at the request of the participants of the hearing or on his/her own initiative, to hear any of the witnesses or to investigate any material relevant to the resolution of the petition, but no hearing is provided by the other party. The opposing party will not know who initiated and/or conducting an examination, even mandatory, since the CPC of Ukraine does not have a duty to inform the party, to hand over (send) copies of the petition with the annexes.

Co-authors offer two modes of involving an expert in criminal proceedings: in cases where the involvement of an expert is mandatory (Part 2 of Article 242 of the CPC of Ukraine) – an expert examination is carried out by the party in criminal proceedings or on the instructions of an investigative judge or court; in the case when the involvement of the expert is not mandatory, the expert is involved on the instructions of the investigative judge or the court provided at the request of the party to the criminal proceedings.

Keywords: examination; involvement of an expert; parties; investigative judge; court.